

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 24 oktober 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Unionsrättsliga principer – Lojalt samarbete – Processuell autonomi – Principerna om likvärdighet och effektivitet – Nationell lagstiftning enligt vilken rättsmedlet resning i brottmål får äga rum vid överträdelse av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna – Skyldighet att utvidga detta förfarande till att omfatta fall där grundläggande rättigheter enligt unionsrätten påstås ha överträtts – Föreligger inte”

I mål C-234/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) genom beslut av den 23 januari 2017, som inkom till domstolen den 4 maj 2017, i ett förfarande om en framställning om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mot

XC,

YB,

ZA

ytterligare deltagare i rättegången:

Generalprokuratur,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice ordföranden R. Silva de Lapuerta, avdelningsordförandena A. Arabadjiev (referent), C. Toader och F. Biltgen, samt domarna M. Ilešič, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C.G. Fernlund, C. Vajda och S. Rodin,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 mars 2018,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Österrikes regering, genom J. Schmoll, K. Ibili och G. Eberhard, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Ungerns regering, genom M.Z. Fehér, G. Koós och G. Tornyai, samtliga i egenskap av ombud,
 - Europeiska kommissionen, genom H. Krämer och R. Troosters, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 5 juni 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 4.3 FEU samt principerna om likvärdighet och effektivitet.
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, som inletts vid rättsliga myndigheter i Österrike efter framställning av Staatsanwaltschaft des Kantons St. Gallen (åklagarmyndigheten i kantonen Sankt Gallen, Schweiz), mot XC, YB och ZA, som i Schweiz är misstänkta för olagligt skatteundandragande, i den mening som avses i den schweiziska lagen om mervärdesskatt, och andra brott.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Artikel 50 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, som undertecknades i Schengen (Luxemburg) den 19 juni 1990 och trädde i kraft den 26 mars 1995 (EGT L 239, 2000, s. 19) (nedan kallad tillämpningskonventionen) omfattas av kapitel 2, med rubriken ”Inbördes rättshjälp i brottmål”, i avdelning III i denna konvention. I punkt 1 i denna artikel förskrivs följande:

”De avtalslutande parterna förbinder sig att i enlighet med [den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (STE nr 30), undertecknad i Strasbourg den 20 april 1959 och Beneluxavtalet av den 27 juni 1962 om utlämning och inbördes rättshjälp i brottmål, ändrat genom tilläggsprotokollet av den 11 maj 1974] lämna varandra inbördes rättshjälp beträffande brott mot lagbestämmelser och förordningar om punktskatter, mervärdesskatter och tullavgifter. Med bestämmelser om tullavgifter förstås de särskilda reglerna i artikel 2 i konventionen av den 7 september 1967 mellan Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna om ömsesidigt administrativt bistånd mellan deras tullmyndigheter samt i artikel 2 i rådets förordning (EEG) nr 1468/81 av den 19 maj 1981 om ömsesidig hjälp mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter samt om samarbete mellan de förra och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen (EGT L 144, 1981, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 3, s. 82)].”

- 4 I artikel 54 i tillämpningskonventionen, som omfattas av kapitel 3, med rubriken ”Principen ’non bis in idem’ (icke två gånger för samma sak)”, i avdelning III i denna konvention, föreskrivs följande:

”En person beträffande vilken fråga om ansvar prövats genom lagakraftäggande dom hos en avtalslutande part, får inte åtalas för samma gärning av en annan part, under förutsättning att, vid fällande dom, straffet avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagarna hos den part hos vilken avkunnandet ägt rum.”

Österrikisk rätt

5 Genom Strafrechtsänderungsgesetz (lagen om reform av straffrätten, BGBl., 762/1996) har i Strafprozessordnung (straffprocesslagen) 363a–363c §, om rättsinstitutet ”resning i brottmål” (*Erneuerung des Strafverfahrens*), införts ”för att de domar som meddelas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska kunna verkställas”.

6 I 363a § i straffprocesslagen föreskrivs följande:

”(1) Om det i en dom från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna fastställs att konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna[, som undertecknades i Rom den 4 november 1950,] eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts genom dom eller beslut från en brottmålsdomstol, ska resning i målet beviljas efter ansökan, om det inte kan uteslutas att överträdelsen har kunnat inverka på brottmålsdomstolens avgörande på ett sätt som är negativt för den berörda personen.

(2) Oberster Gerichtshof [Högsta domstolen, Österrike] ska vara behörig att pröva varje ansökan om resning i målet. Ansökan får lämnas in av den berörda personen och av Generalprokurator [(allmänna åklagarmyndigheten)]; 282 § punkt 1 ska tillämpas på motsvarande sätt. Ansökan ska ges in till Oberster Gerichtshof [Högsta domstolen]. Den berörda parten ska höras beträffande en ansökan från Generalprokurator, och beträffande en ansökan från den berörda parten ska Generalprokurator höras; 35 § punkt 2 ska tillämpas på motsvarande sätt.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

7 År 2012 inledde åklagarmyndigheten i kantonen Sankt Gallen en förundersökning mot XC, YB och ZA avseende skatteundandragande. Dessa personer misstänktes för att genom felaktiga uppgifter till den schweiziska skatteförvaltningen ha erhållit återbetalning av mervärdesskatt på sammanlagt 835 374,17 schweiziska franc (CHF) (cirka 716 000 euro). Åklagarmyndigheten gav till de rättsliga myndigheterna i Österrike in framställningar om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, för att utverka att de berörda personerna hördes av Staatsanwaltschaft Feldkirch (åklagarmyndigheten i Feldkirch, Österrike).

8 XC, YB och ZA motsatte sig genom flera överklaganden i Österrike att det begärda hörandet anordnades. De anförde att straffrättsliga förfaranden hade avslutats i Tyskland och i Liechtenstein åren 2011 och 2012 och att dessa förfaranden, på grund av den i artikel 54 i tillämpningskonventionen stadfästa principen *ne bis in idem*, utgjorde hinder för att de åtalades på nytt avseende misstankar om att brott begåtts till skada för den schweiziska skatteförvaltningen. Oberlandesgericht Innsbruck (Regionala överdomstolen i Innsbruck, Österrike), som dömde i sista instans, fann i beslut av den 9 oktober 2015 att det inte hade framkommit några uppgifter som visade att artikel 54 i tillämpningskonventionen hade överträtts.

9 Detta beslut vann laga kraft. XC, YB och ZA inkom emellertid, på grundval av 363a § i straffprocesslagen, till Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) med en ansökan om resning i brottmål. Dessa personer åberopade härvidlag att den omständigheten att de omtvistade framställningarna om ömsesidig rättslig hjälp bifölls utgjorde en överträdelse av vissa av deras rättigheter som var stadfästa inte bara i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), utan även i tillämpningskonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

10 Den hänskjutande domstolen har påpekat att enligt dess fasta praxis är resning i brottmål endast möjlig för det fall rättigheter som garanteras av Europakonventionen har överträtts, enligt vad som fastställts av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) eller, redan

innan den domstolen genom avgörande fastställer en sådan överträdelse, av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen). Den hänskjutande domstolen önskar klarhet i huruvida det enligt principerna om lojalt samarbete, likvärdighet och effektivitet krävs att resning i brottmålet likaledes ska beslutas för det fall grundläggande rättigheter enligt unionsrätten har överträtts, även om ett sådant fall inte uttryckligen föreskrivs i de bestämmelser där detta rättsmedel behandlas.

- 11 Mot denna bakgrund beslutade Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska unionsrätten, i synnerhet artikel 4.3 FEU i förening med principerna om likvärdighet och effektivitet vilka följer av denna bestämmelse, tolkas på så sätt att Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) är skyldig att efter ansökan från en berörd part överpröva ett lagakraftvunnet avgörande från en brottmålsdomstol avseende en påstådd överträdelse av unionsrätten (i det aktuella fallet artikel 50 i [stadgan] och artikel 54 i [tillämpningskonventionen]), när det i den nationella rätten (363a § i straffprocesslagen) endast föreskrivs en sådan överprövning när det gäller en påstådd överträdelse av Europakonventionen eller av något av dess tilläggsprotokoll?”

Prövning av tolkningsfrågan

Huruvida tolkningsfrågan kan tas upp till prövning

- 12 Den österrikiska regeringen har framställt en invändning om rättegångshinder mot den nu aktuella begäran om förhandsavgörande.
- 13 Denna regering har gjort gällande att de rättsliga situationer som ligger till grund för det nationella målet inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, eftersom det rättsmedel som avses i 363a § i straffprocesslagen föreskrivs vid överträdelser av Europakonventionen, och inte av unionsrätten.
- 14 När myndigheterna i en medlemsstat, såsom i förevarande fall, bifaller en framställning om ömsesidig rättslig hjälp som grundats på tillämpningskonventionen, som utgör en integrerad del av unionsrätten enligt protokoll nr 19 om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, som fogats till Lissabonfördraget (EGT C 83, 2010, s. 290), tillämpar de unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Det har för övrigt slagits fast att artikel 54 i tillämpningskonventionen ska tolkas mot bakgrund av artikel 50 i stadgan, vars väsentliga innebörd den säkerställer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 maj 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punkt 59; dom av den 5 juni 2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punkt 35, och dom av den 29 juni 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punkt 31). Den faktiska och den rättsliga situation som ligger till grund för det nationella målet omfattas följaktligen av unionsrättens tillämpningsområde.
- 15 Den österrikiska regeringen har vidare hävdatt att förevarande begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till prövning av den anledningen att den hänskjutande domstolen redan har bedömt att artikel 54 i tillämpningskonventionen är en rättslig grund som är tillräcklig för att ansöka om resning i brottmålet, enligt 363a § i straffprocesslagen. Nämnda domstol har inte förklarat varför den likväl anser att ett svar på tolkningsfrågan är nödvändigt.
- 16 Enligt fast rättspraxis presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen

inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se, bland annat, dom av den 27 juni 2018, Altiner och Ravn, C-230/17, EU:C:2018:497, punkt 22).

- 17 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen förklarat varför den anser att en tolkning av den bestämmelse och de principer som avses i tolkningsfrågan är nödvändig för att avgöra det nationella målet. Det framgår av denna förklaring att frågan huruvida den domstolen, vid prövningen av en ansökan om resning i brottmålet, ska ta ställning till påståenden om att den grundläggande rättighet som garanteras av artikel 50 i stadgan och artikel artikel 54 i tillämpningskonventionen har överträtts kan ha en direkt inverkan på bedömningen av den situation som sökandena i det nationella målet befinner sig i.
- 18 Även om det i artikel 52.3 i stadgan föreskrivs att i den mån stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen, framgår det nämligen däri även att unionsrätten kan tillförsäkra ett mer långtgående skydd.
- 19 Mot denna bakgrund kan tolkningsfrågan tas upp till prövning.

Prövning i sak

- 20 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten, i synnerhet principerna om likvärdighet och effektivitet, ska tolkas på så sätt att den nationella domstolen är skyldig att utvidga ett rättsmedel enligt nationell rätt, enligt vilket resning i brottmål som avslutats med ett lagakraftvunnet nationellt avgörande får äga rum vid överträdelse av Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna, till att även omfatta överträdelser av unionsrätten, särskilt överträdelser av den grundläggande rättighet som garanteras av artikel 50 i stadgan och artikel 54 i tillämpningskonventionen.
- 21 Domstolen erinrar härvidlag om att i avsaknad av unionsbestämmelser på området bestäms formerna för att genomföra principen om rättskraft av medlemsstaternas nationella rättsordningar enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. Principerna om likvärdighet och effektivitet ska dock iaktas (dom av den 10 juli 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 22 Enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU får de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten nämligen inte vara mindre förmånliga än de som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionens rättsordning (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 december 1976, Rewe-Zentralfinanz och Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punkt 5; dom av den 14 december 1995, Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, punkt 12; dom av den 15 april 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 46, och dom av den 27 juni 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punkt 36).
- 23 De krav som följer av dessa principer gäller både för angivandet av vilka domstolar som är behöriga att pröva en talan som grundar sig på unionsrätten och för de processuella regler som gäller för sådan talan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 april 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 47, och dom av den 27 juni 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punkt 37).

24 Frågan huruvida dessa krav uppfyllts ska bedömas med beaktande av de aktuella bestämmelsernas funktion i förfarandet som helhet vid de olika nationella domstolarna samt med beaktande av hur förfarandet är utformat och bestämmelsernas särdrag (dom av den 27 juni 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punkt 38 och där angiven rättspraxis).

Likvärdighetsprincipen

25 Likvärdighetsprincipen innebär, enligt den rättspraxis som det erinras om i punkt 22 ovan, att det är förbjudet för en medlemsstat att föreskriva processuella regler, för anspråk som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, som är mindre förmånliga än de som avser liknande talan som grundas på nationell rätt.

26 Det framgår av beslutet om hänskjutande och svaret på en fråga som domstolen ställde till den österrikiska regeringen vid förhandlingen att talan om resning i brottmål, enligt 363a § i straffprocesslagen, ska anses som en talan som grundas på nationell rätt.

27 Det ska följaktligen prövas huruvida denna talan kan anses likna en talan som syftar till att säkerställa unionsrätten, särskilt grundläggande rättigheter enligt unionsrätten, med beaktande av föremålet, grunden och de väsentliga beståndsdelarna i dessa mål (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 juni 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

28 Den hänskjutande domstolen har, för att tydliggöra sin osäkerhet i frågan huruvida likvärdighetsprincipen iakttas genom 363a § i straffprocesslagen, anfört att det i samband med en ansökan som grundas på denna bestämmelse är möjligt att en anmärkning att en grundläggande rättighet som garanteras av Europakonventionen har överträtts, har samma föremål och grund som en anmärkning att en rättighet som garanteras av stadgan har överträtts. Nämnda domstol har även framhållit att enligt artikel 52.3 i stadgan har de rättigheter som garanteras av stadgan åtminstone samma räckvidd som motsvarande rättigheter som garanteras av Europakonventionen har.

29 Enligt lydelsen av 363a § i straffprocesslagen gäller resning i brottmål för det fall det i en dom från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna fastställs att Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts genom dom eller beslut från en brottmålsdomstol. Det framgår således av lydelsen att detta rättsmedel i princip förutsätter att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna först har fastställt att Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts.

30 Den hänskjutande domstolen har emellertid angett att den i en vägledande dom av den 1 augusti 2007 har slagit fast att resning i brottmål inte endast avser det fall där Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna först har fastställt att Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts genom dom eller beslut från en brottmålsdomstol, utan att detta rättsmedel även kan tillämpas om den själv har fastställt en sådan överträdelse. När ett mål anhängiggjorts vid Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) i stället för vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, och inte på grundval av att sistnämnda domstol fastställt att Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts, utvidgar den förstnämnda domstolen således, förutsatt att sakprövningsförutsättningarna för en talan vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna är uppfyllda, detta förfarande till att gälla för var och en som påstår att en av deras rättigheter som garanteras av denna konvention och dess tilläggsprotokoll har överträtts. På detta sätt föregriper Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) således ett avgörande i sak av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

31 Det framgår av handlingarna i målet att det extraordinära rättsmedel som föreskrivs i 363a § i straffprocesslagen motiveras av Europakonventionens natur i sig och att det, såsom det avsetts av den österrikiska lagstiftaren, har ett nära funktionellt band med förfarandet vid Europeiska domstolen för

de mänskliga rättigheterna. Detta rättsmedel har nämligen införts ”för att de domar som meddelas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska kunna verkställas”. Den österrikiska regeringen har understrukt att lagstiftaren på detta sätt har avsett att uppfylla skyldigheten enligt artikel 46 i Europakonventionen.

- 32 Det ska i detta avseende erinras om, såsom generaladvokaten har gjort i punkt 75 i sitt förslag till avgörande, att kravet i artikel 35.1 i Europakonventionen, enligt vilket ett mål får anhängiggöras hos Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna först när alla nationella rättsmedel har uttömts, innebär att en nationell domstol i sista instans har meddelat ett avgörande som har vunnit laga kraft.
- 33 Såsom framgår av handlingarna i målet är det således just för att beakta detta fall och säkerställa att de domar som meddelas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna verkställs i den nationella rättsordningen som förfarandet enligt 363a § i straffprocesslagen har införts, enligt vilket resning i brottmål som avslutats med ett lagakraftvunnet avgörande får äga rum.
- 34 Det följer dessutom av begäran om förhandsavgörande och den österrikiska regeringens förklaringar att det nära funktionella bandet mellan förfarandet enligt denna bestämmelse och förfarandet vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna inte påverkas av att det förstnämnda förfarandets tillämpningsområde har utvidgats genom den vägledande dom som meddelats av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) den 1 augusti 2007. Såsom har understrukits i punkt 30 ovan omfattas en talan enligt samma bestämmelse, som väcks innan det föreligger något fastställande från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna om att Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna har överträtts, av samma sakprövningsförutsättningar som en talan vid sistnämnda domstol och dess enda syfte, enligt den hänskjutande domstolens förklaringar, är att föregripa ett sådant fastställande.
- 35 Domstolen konstaterar emellertid att förfarandet enligt 363a § i straffprocesslagen, med beaktande av dess föremål, grund och väsentliga beståndsdelar, såsom de nyss beskrivits, inte kan anses likna en talan som syftar till att säkerställa en grundläggande rättighet som garanteras av unionsrätten, särskilt stadgan, på grund av de särskilda egenskaper som följer av unionsrättens själva beskaffenhet.
- 36 Domstolen har vid upprepade tillfällen påpekat att unionsrätten kännetecknas av att den härrör från en autonom källa, nämligen fördragen, av att den har företräde framför medlemsstaternas rättsordningar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juli 1964, *Costa*, 6/64, EU:C:1964:66, och dom av den 17 december 1970, *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, EU:C:1970:114, punkt 3, yttrande 1/91 (EES-avtalet – I) av den 14 december 1991, EU:C:1991:490, punkt 21, och yttrande 1/09 av den 8 mars 2011, EU:C:2011:123, punkt 65, och dom av den 26 februari 2013, *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, punkt 59) och av att en rad bestämmelser som är tillämpliga på medlemsstaterna och deras medborgare har direkt effekt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 februari 1963, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1, s. 23, yttrande 1/09 av den 8 mars 2011, EU:C:2011:123, punkt 65 och yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 166 och där angiven rättspraxis).
- 37 I kärnan av denna rättsliga konstruktion finns dessutom de grundläggande rättigheterna, såsom de erkänns i stadgan, vilken enligt artikel 6.1 FEU har samma rättsliga värde som fördragen. Iakttagandet av dessa rättigheter utgör ett villkor för att unionsrättsakter ska vara lagenliga, vilket innebär att det inom unionen är förbjudet att vidta åtgärder som strider mot de grundläggande rättigheterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juni 1991, *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, punkt 41; dom av den 29 maj 1997, *Kremzow*, C-299/95, EU:C:1997:254, punkt 14; dom av den 12 juni 2003, *Schmidberger*, C-112/00, EU:C:2003:333, punkt 73, och dom av den 3 september 2008, *Kadi och Al Barakaat International Foundation/rådet och kommissionen*, C-402/05 P och C-415/05 P, EU:C:2008:461, punkterna 283 och 284, och yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 169).

- 38 Domstolen har för övrigt slagit fast, såvitt avser principen *ne bis in idem*, som är stadfäst i artikel 50 i stadgan och som är aktuell i det nationella målet, att denna bestämmelse har direkt effekt (dom av den 20 mars 2018, *Garlsson Real Estate m.fl.*, C-537/16, EU:C:2018:193, punkt 68).
- 39 För att säkerställa att de särskilda egenskaperna och autonomi i denna rättsordning bevaras, har ett domstolssystem införts genom fördragen som är avsett att säkerställa att unionslagstiftningen tolkas konsekvent och enhetligt (yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 174).
- 40 Det ankommer, i detta sammanhang, på de nationella domstolarna och på EU-domstolen att säkerställa att unionsrätten tillämpas fullt ut i samtliga medlemsstater och att säkerställa domstolsskyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten (yttrande 1/09, EU:C:2011:123, punkt 68 och där angiven rättspraxis, och yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 175).
- 41 Kärnan i detta domstolssystem utgörs av förfarandet för begäran om förhandsavgörande i artikel 267 FEUF. Genom att det inrättas en dialog mellan EU-domstolen och domstolarna i medlemsstaterna syftar förfarandet till att säkerställa en enhetlig tolkning av unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 februari 1963, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1, s. 23), och därigenom göra det möjligt att säkerställa unionsrättens koherens, fulla verkan och autonomi och, till sist, den specifika karaktären hos den rättsordning som inrättats genom fördragen (yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 176).
- 42 Det följer av fast rättspraxis att en nationell domstol enligt artikel 267 FEUF har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen, om den bedömer att det i ett mål som pågår inför den har uppkommit frågor som kräver ett avgörande avseende tolkningen eller giltigheten av unionsrätten för att den ska kunna döma i målet. En nationell domstol får för övrigt utnyttja denna möjlighet när helst den finner det lämpligt under förfarandet (dom av den 5 juli 2016, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 17 och där angiven rättspraxis).
- 43 Det ska även erinras om att enligt artikel 267 tredje stycket FEUF är en nationell domstol, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, i princip skyldig att begära att EU-domstolen meddelar förhandsavgörande, när en fråga om tolkningen av unionsrätten uppkommer vid förstnämnda domstol (se, bland annat, dom av den 9 september 2015, *Ferreira da Silva e Brito m.fl.*, C-160/14, EU:C:2015:565, punkt 37 och där angiven rättspraxis).
- 44 Det framgår slutligen av domstolens fasta praxis att en nationell domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser är skyldig att säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa varje motstridande nationell bestämmelse, utan att vare sig begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom lagstiftning eller något annat konstitutionellt förfarande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 mars 1978, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, punkterna 21 och 24, och dom av den 6 mars 2018, *SEGRO och Horváth*, C-52/16 och C-113/16, EU:C:2018:157, punkt 46 och där angiven rättspraxis).
- 45 Det är följaktligen med iakttagande av detta konstitutionella ramverk som de grundläggande rättigheterna, såsom de erkänns särskilt i stadgan, ska tolkas och tillämpas i unionen (yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 177).
- 46 Såsom har angetts i punkt 36 ovan, och såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 55 i sitt förslag till avgörande, säkerställer detta konstitutionella ramverk således att varje person kan ges ett effektivt skydd för sina rättigheter enligt unionens rättsordning redan innan ett lagkraftvunnet nationellt avgörande föreligger.

- 47 Mot bakgrund av det föregående finns det anledning att slå fast att det finns sådana skillnader mellan förfarandet enligt 363a § i straffprocesslagen, å ena sidan, och talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, å andra sidan, att det inte kan anses röra sig om liknande talan i en mening som avses i den rättspraxis som det erinras om i punkterna 22–25 ovan.
- 48 Av detta följer att likvärdighetsprincipen inte innebär att den nationella domstolen är skyldig att utvidga ett rättsmedel enligt nationell rätt, enligt vilket resning i brottmål som avslutats med ett lagakraftvunnet nationellt avgörande får äga rum vid överträdelse av Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna, till att även omfatta fall där en grundläggande rättighet som garanteras av unionsrätten, särskilt stadgan, påstås ha överträtts.

Effektivitetsprincipen

- 49 Vad avser effektivitetsprincipen ska det erinras om att det framgår av fast rättspraxis att varje fall i vilket frågan uppkommer huruvida en nationell processuell bestämmelse medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten ska bedömas med beaktande av bestämmelsens funktion i förfarandet som helhet – med beaktande av dess förlopp och särdrag – i de olika nationella rättsinstanserna. Härvidlag ska det, i förekommande fall, bland annat tas hänsyn till skyddet av rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning (dom av den 22 februari 2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, punkt 44).
- 50 Vid bedömningen av om den unionsrättsliga effektivitetsprincipen har åsidosatts finns det anledning att fastställa huruvida den omständigheten att det är omöjligt att, på grundval av 363a § i straffprocesslagen, ansöka om resning i brottmål som avslutats genom ett lagakraftvunnet avgörande, med åberopande av att en grundläggande rättighet som garanteras av unionsrätten, såsom den som är stadfäst i artikel 50 i stadgan och artikel 54 i tillämpningskonventionen, har överträtts, medför att det blir omöjligt eller överdrivet svårt att utöva de rättigheter som följer av unionens rättsordning.
- 51 Domstolen konstaterar härvidlag att det med EUF-fördraget inte har avsetts att medlemsstaterna, för att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, ska tvingas att införa andra rättsmedel vid sina nationella domstolar än de som har införts genom nationell rätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 mars 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 52 Det ska dessutom erinras om den betydelse som principen om rättskraft har i såväl unionens rättsordning som de nationella rättsordningarna. För att säkerställa såväl en stabil rättsordning och stabila rättsförhållanden som en god rättskipning är det nämligen viktigt att domstolsavgöranden som vunnit laga kraft efter det att tillgängliga rättsmedel har uttömts eller fristerna för dessa har löpt ut inte längre kan angripas (dom av den 16 mars 2006, Kapferer, C-234/04, EU:C:2006:178, punkt 20; dom av den 29 juni 2010, kommissionen/Luxemburg, C-526/08, EU:C:2010:379, punkt 26; dom av den 29 mars 2011, ThyssenKrupp Nirosta/kommissionen, C-352/09 P, EU:C:2011:191, punkt 123, och dom av den 10 juli 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 58).
- 53 En nationell domstol är enligt unionsrätten följaktligen inte skyldig att underlåta att tillämpa nationella processuella regler som innebär att domstolsavgöranden vinner laga kraft, även om den därmed skulle kunna bringa nationella förhållanden som är oförenliga med unionsrätten att upphöra (dom av den 10 juli 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 59 och där angiven rättspraxis, och dom av den 6 oktober 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 29).

- 54 Således krävs det i princip inte enligt unionsrätten att en domstol ska ändra sitt avgörande för att beakta en tolkning av en relevant unionsbestämmelse som EU-domstolen har gjort efter det att avgörandet vunnit laga kraft (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juli 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 60, och dom av den 6 oktober 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 38).
- 55 Det har i förevarande fall av handlingarna i målet inte framkommit något som medger slutsatsen att det i den österrikiska rättsordningen saknas rättsmedel som på ett effektivt sätt kan säkerställa skyddet av de rättigheter som enskilda har enligt artikel 50 i stadgan och artikel 54 i tillämpningskonventionen.
- 56 Sökandena i det nationella målet kunde tvärtom fullt ut åberopa att dessa bestämmelser hade överträtts, i samband med att de motsatte sig de framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som åklagarmyndigheten i kantonen Sankt Gallen hade gjort vid de österrikiska domstolarna, och nämnda domstolar prövade dessa anmärkningar. Den hänskjutande domstolen har dessutom understrukit att berörda personer enligt straffprocesslagen har många möjligheter att göra gällande de rättigheter som de har enligt unionens rättsordning.
- 57 Detta ramverk säkerställer således effektiviteten i unionsrätten utan att denna behöver omfattas av det extraordinära rättsmedel som föreskrivs i 363a § i straffprocesslagen, enligt vilken nationella avgöranden som vunnit laga kraft kan angripas.
- 58 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 56 i sitt förslag till avgörande utgör principen om rättskraft för övrigt inte något hinder för att erkänna principen om statens skadeståndsansvar till följd av ett avgörande av en domstol som dömer i sista instans (dom av den 30 september 2003, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, punkt 40). På grund av bland annat den omständigheten att en överträdelse genom ett sådant avgörande av de rättigheter som följer av unionsrätten normalt inte längre kan avhjälpas, kan de enskilda nämligen inte fräntas möjligheten att hålla staten skadeståndsansvarig för att på så sätt erhålla ett rättsligt skydd för sina rättigheter (dom av den 30 september 2003, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, punkt 34, och dom av den 6 oktober 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 40).
- 59 Av det ovan anförda följer att den fråga som har ställts ska besvaras enligt följande. Unionsrätten, i synnerhet principerna om likvärdighet och effektivitet, ska tolkas på så sätt att en nationell domstol inte är skyldig att utvidga ett rättsmedel enligt nationell rätt, enligt vilket resning i brottmål som avslutats med ett lagakraftvunnet nationellt avgörande endast får äga rum vid överträdelse av Europakonventionen eller något av tilläggsprotokollen till denna, till att även omfatta överträdelser av unionsrätten, särskilt överträdelser av den grundläggande rättighet som garanteras av artikel 50 i stadgan och artikel 54 i tillämpningskonventionen.

Rättegångskostnader

- 60 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Unionsrätten, i synnerhet principerna om likvärdighet och effektivitet, ska tolkas på så sätt att en nationell domstol inte är skyldig att utvidga ett rättsmedel enligt nationell rätt, enligt vilket resning i brottmål som avslutats med ett lagakraftvunnet nationellt avgörande endast får äga rum vid överträdelse av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 eller något av

tilläggsprotokollen till denna, till att även omfatta överträdelser av unionsrätten, särskilt överträdelser av den grundläggande rättighet som garanteras av artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 54 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, som undertecknades i Schengen (Luxemburg) den 19 juni 1990 och trädde i kraft den 26 mars 1995.

Underskrifter